

16. Vznik Školy vysokých studií pedagogických v Praze sa datuje 29. apríla 1921, kedy predniesol Ot. Chlup po dohode s Ot. Kádnerom na schôdzi vysokoškolskej sekcie Čsl. obce učitel'skej plány vysokej školy. Označenie Škola vysokých studií pedagogických (ŠVSP) namiesto Vysoká škola pedagogická navrhol Ot. Chlup. ŠVSP obchádzala rakúsky zákon o vysokých školách. Zriadenie Vysokej školy pedagogickej by predpokladalo nový zákon o vysokoškolskom vzdelávaní učiteľov. Reakčné snahy parlamentu boli proti schváleniu zákona o vysokoškolskom vzdelávaní učiteľov. Chlup, O.: Pedagogické stati. Praha 1955, str.113.
17. Popelová-Otáhalová, J.: Význam pedagogických fakult. Brno 1948, str.3. Fischer, J. L.: Kultura a regionalismus. Kdyně, 1930.
18. Věstník pedagogický. Praha, 1930, str. 254.
19. V roku 1934 bola zriadená aj nemecká pedagogická akadémia v Prahe. Keprta, J.: Pedagogické akademie. Věstník pedagogický. 1937, č. 7, str. 246.
20. Věstník pedagogický. Praha, 1935, str. 306.
21. Chlup, O.: Vysokoškolské vzdělání učitel'stva. Praha 1937. Příhoda, V.: Vědecká příprava učitel'stva. Praha 1937.
22. Čečetka, J.: Vysokoškolské vzdelávanie nášho učitel'stva a profesorského dorastu. Pedagogický zborník, 1937, str. 258.
23. Čečetka, J.: Vysokoškolské vzdelávanie učiteľov a profesorov. (Diskusia). Pedagogický zborník, 1938, č. 3, str. 130.
24. Situáciu školskej politiky po prvých dvoch desaťročiach trvania ČSR charakterizoval V. Příhoda: „Jubileum štátne ukáže veľkú slabinu našej kultúrnej politiky, ktorá žije zo dňa na deň. Národné zhromaždenie vydalo len tri dôležité školské zákony...“ Táto bilancia odhaľuje základnú slabosť školskej politiky, akú nikto z nás, ktorí sme víťali 28. október 1918 nepredpokladal. Příhoda, V.: Vědecká příprava učitel'stva. Praha, 1937, str.93.

Rozvíjení tvořivosti budoucích učitelů v oblasti vědeckovýzkumné práce

Drahomíra Holoušová — Alena Nelešová

Pro výchovu k tvořivosti studentů na vysoké škole má nezastupitelné místo teoretická výuka. Vedení studentů k teoretickému myšlení tvoří předpoklad pro tvůrčí, originální řešení, neboť je učí vnikat do podstaty jevů, využívat abstrakce a zobecnění. Vysoká škola by měla dát svým absolventům nejen schopnost, ale i touhu tvořivě pracovat. Důležité proto je, aby každá disciplína vyučovaná na vysoké škole byla koncipována s ohledem na rozvíjení schopnosti studentů samostatně poznávat, rozvíjet, tvořit.

Kromě poznatků by si studenti měli již během výuky na vysoké škole osvojit ucelený pracovní systém, měli by vědět, jak poznatky co neefektiv-

něji získávat, jak s nimi pracovat a jak je zhodnocovat. Je třeba si uvědomit, že vysoká škola formuje obvykle myšlení a pracovní přístupy pro celý život.

Tvořivý způsob práce je nutně rozvíjet u všech studentů, nejen u nadaných. Vlastnosti studentů i jejich schopnosti jsou však rozdílné. Je proto nutné v podmínkách každé vysoké školy hledat způsob, jak využít dispozic každého studenta co nejlépe. Dobře víme, že tvořivost se rozvíjí jen tam, kde jsou pro její rozvoj vytvořené podmínky. Každá vysoká škola by proto měla svým studentům nabídnout co nejvíce příležitostí k činnostem rozvíjejícím jejich tvořivost. Velký význam mají při tomto procesu také morální charakterové vlastnosti studentů, neboť právě ony ovlivňují způsob, jak se nabízených příležitostí zmocní. Je všeobecně známé, že vynikající tvořivá a originální práce a její výsledek jsou zpravidla podmíněny kombinací talentu, vůle, osobní ukázněnosti a poctivého přístupu k dané činnosti.

V současné době plní významnou úlohu v tomto směru na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci skupina studentů zapojená do kolektivů řešících vědecké úkoly na katedrách, ale také studenti zpracovávající úkoly v rámci soutěže o Cenu děkana Pedagogické fakulty Univerzity Palackého a Cenu rektora Univerzity Palackého. Při našem výčtu nelze opomenout ani studium podle individuálního plánu, mezioborové studium, zpracování diplomových prací, aktivní účast na vědeckých, metodických nebo teoretických seminářích apod. Tyto formy práce však nemohou nahradit skutečnou vědeckou výchovu studentů k tvořivé činnosti, která vyžaduje individuální přístup a zvláštní pozornost věnovanou jednotlivým studentům.

Proto jsme na katedře učitelství 1. stupně ZŠ přistoupili k založení vědeckého kroužku studentů. Podnětem se stala zkušenost získaná při vyhodnocování česko-polského výzkumu, zpracovaného posluchači oboru učitelství pro 1. stupeň ZŠ.

V roce 1994 proběhl týdenní mezinárodní pedagogický vědecký tábor českých a polských studentů oboru učitelství pro 1. stupeň základní školy na Univerzitě v Opolí a v září roku 1995 proběhl obdobný tábor na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Výzkum prováděný na těchto táborech vede studenty k poznávání a srovnávání hodnot preferovaných žáky 1. stupně základní školy obou zemí i k poznání osobních vzorů zkoumaných dětí.

Při zpracování dílčích studií ke zkoumané problematice se projevíly značné metodologické nedostatky studentů i jejich rozpaky nad způsobem zpracování a vyhodnocení dílčí zkoumané problematiky. Na základě zkušeností získaných ze samostatné práce studentů se domníváme, že je třeba naše posluchače systematicky uvádět do problémů vědecké práce a vést je k jejich vlastní tvůrčí činnosti.

V první fázi práce vědeckého kroužku vyhledáváme talentované studenty (od 1. do 3. ročníku studia), studenty s dobrým vztahem k oboru a s výbornými studijními výsledky. Průběžně pak ověřujeme možnosti rozvoje jejich samostatné tvůrčí práce. V tomto směru má velký význam správná identifikace studentů přicházejících na vysokou školu.

Po vstupních rozhovorech s vybranými studenty zjišťujeme jejich zájem o práci ve vědeckém kroužku a nabízíme jim nejen různé možnosti tvůrčí práce, ale i zapojení do vědeckých seminářů. Studenti v těchto seminářích pracují s odbornou literaturou, učí se formálním náležitostem při zpracování písemností, seznamují se se systémem uchování, třídění a vyhledávání odborných informací i s bibliografickými službami. Dále jsou vedeni k vytvoření a doplňování vlastní kartotéky a knihovny. Seznámí se rovněž s metodologií pedagogických výzkumů a pod vedením zkušených učitelů a odborníků se zamýšlejí nad různými způsoby řešení aktuálních problémů. Jeden seminář absolvují v prodejní učebnic a učebních pomůcek „Studio art“. Nabízí se jim tak možnost seznámit se s nabídkou nakladatelství v České republice pro žáky 1.–5. ročníku základní školy (obecné školy) v oblasti učebnic, metodických materiálů a pracovních listů. Získané znalosti pak mohou využít při tvořivých postupech ve své průběžné i souvislé praxi, při zpracování seminářních úkolů, svých prvních tvůrčích prací i ve své pozdější pedagogické práci. Podle zájmu studentů a nabídek kateder pak pracují ve skupinách a řeší vlastní i nabízené programy.

Vedoucí kroužků vystupují v postavení tutora: sledují studenty podle jejich zájmu a zaměření, vyhledávají možné partnery k jejich vedení z řad vysokoškolských i jiných učitelů a odborníků z praxe a hodnotí tvůrčí činnost studentů.

Uvádíme některé z možností zaměření studentů k tvůrčí práci:

- Studenti se seznamují s významem pohotového vyjadřování pro učitele 1. stupně ZŠ i s jazykovými hrami a netradičními soubory cvičení k rozvoji mluvního projevu žáků. Vyústění těchto činností je tvorba příruček projektovaných studenty pro učitele 1. stupně ZŠ, obsahujících jazykové hry i různé náměty k rozvoji jazykového vyjadřování.
- Studenti se na základě vlastního výzkumu snaží shrnout současné problémy našeho školství i školství v těch zahraničních zemích, s nimiž Pedagogická fakulta Univerzity Palackého spolupracuje (např. Polsko, Slovinsko, Švýcarsko, Francie, Belgie).
- Studenti po dohodě se školským úřadem asistují při zápisích dětí do prvních tříd. Seznámí se mimo jiné s diagnostickými metodami, kterých učitel používá při zjišťování školní zralosti dětí.

- Studenti zajišťují po dohodě s ředitelkou ZŠ při dětské klinice Fakultní nemocnice v Olomouci odpolední výchovnou činnost na dětském oddělení.
- V rámci spolupráce se Střediskem ekologické výchovy se zájemci z řad studentů podílejí na přípravě a vedení programů.
- Pořádají se přednášky a besedy k problematice alternativních přístupů ve výuce včetně přípravy projektů vyučování a výroby netradičních didaktických pomůcek. Podle možností je některým studentům umožněna návštěva našich i zahraničních alternativních škol.

Naši posluchači si mohou vybírat z těchto i dalších nabídek kateder, které byly vyzvány ke spolupráci při rozvoji tvůrčí činnosti studentů oboru učitelství pro 1. stupeň ZŠ.

Výsledky tvůrčí práce studentů jsou prezentovány v dílčích studiích a na společných pedagogicko-vědeckých seminářích českých a polských studentů.

Pedagogicko-vědecký tábor studentů na Pedagogické fakultě UP v Olomouci se koná za účasti polských studentů. Vyhodnocení výzkumu ze základních škol olomouckého okresu a srovnání hodnot preferovaných žáky českých a polských škol 1. stupně základní školy i jejich osobních vzorů se uskuteční na 2. studentském pedagogicko-vědeckém semináři v Opolí. Závěry výzkumu by měly přispět k poznávání způsobu formování systému hodnot u dětí mladšího školního věku.

Tvořivost studentů učitelství 1. stupně základní školy má specifický charakter. Přispívá hlavně k rozvoji pedagogické kompetence. Příslušná odborná připravenost studentů, která je u mnoha studijních oborů daleko více preferována, je právě touto skutečností a specifikou vyvážena. Jde vlastně o podstatu přípravy učitelů 1. stupně základní školy.

K ekologické výchově budoucích učitelů

Hana Horká

Je známo, že v přípravném vzdělávání učitelů je třeba překonávat nízkou funkční integritu studia, nepropojenost teoretické a praktické složky, obecných disciplín s předmětovými didaktikami apod. Uvedu některé zkušenosti z řešení uvedených problémů v disciplíně, která již svým obsahem nabízí řadu možností k syntéze a integraci. Jedná se o předmět Ekologie pro budoucí učitele 1. stupně základní školy, který byl na pedagogické fakultě MU v Brně